Fundacja Monumenta Archaeologica Barbarica
Państwowe Muzeum Archeologiczne

Anna Juga-Szymańska

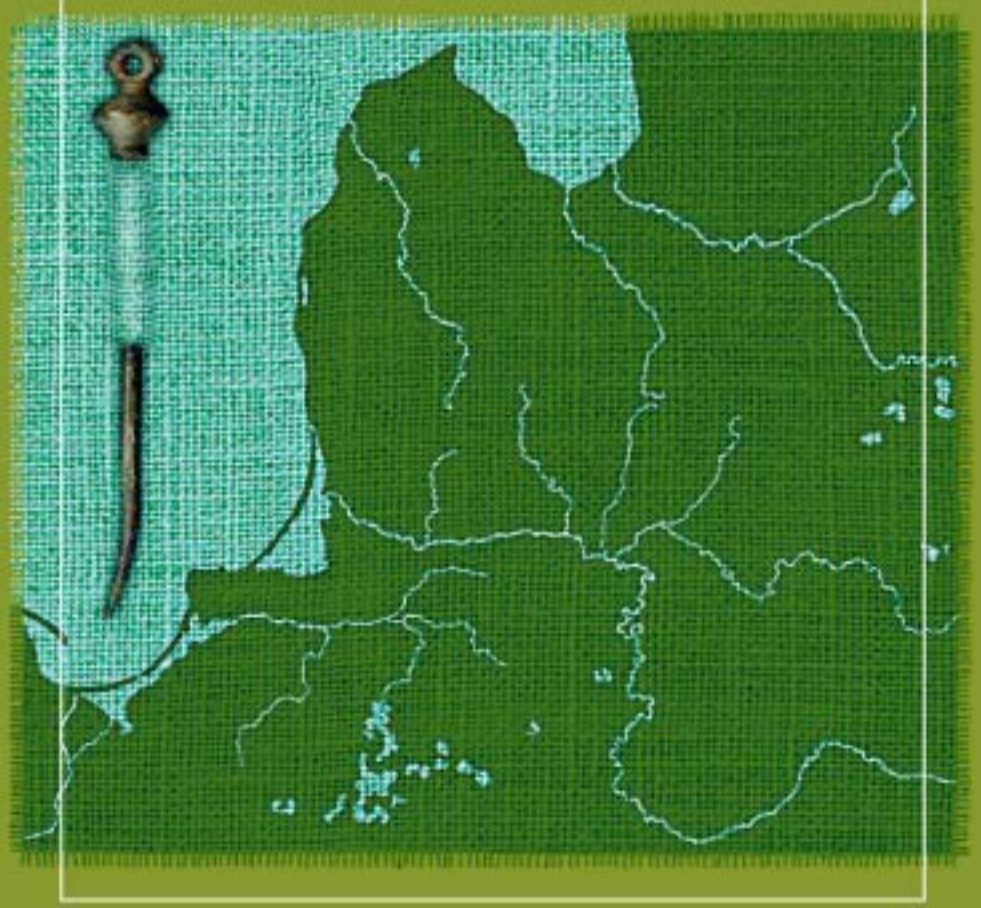

Kontakty Pojezierza Mazurskiego ze wschodnią strefą Bałtyku w okresie wpływów rzymskich na przykładzie szpil

Warszawa 2014

Państwowe Muzeum Archeologiczne w Warszawie

SEMINARIUM BAŁTYJSKIE

Том III

Redakcja serii: Anna Bitner-Wróblewska, Wojciech Brzeziński

State Archaeological Museum in Warsaw

BALTIC SEMINAR

Volume III

Editors: Anna Bitner-Wróblewska, Wojciech Brzeziński

Fundacja Monumenta Archaeologica Barbarica
Państwowe Muzeum Archeologiczne

Anna Juga-Szymańska

Kontakty Pojezierza Mazurskiego ze wschodnią strefą Bałtyku w okresie wpływów rzymskich na przykładzie szpil

Warszawa 2014

Redakcja merytoryczna: Anna Bitner-Wróblewska
Korekta autorska: Anna Juga-Szymańska
Korekta techniczna: Grażyna Iwanowska
Opracowanie graficzne rycin i tablic: Paweł Szymański
Tłumaczenie streszczenia na język niemiecki: Martin Lemke
Adiustacja streszczenia: Christine Reich
Projekt okładki i wyklejki: Jan Żabko-Potopowicz
Skład i łamanie: Tomasz Szmit
Logo Seminarium Bałtyjskiego: według projektu Jana Żabko-Potopowicza

© Autorka, Fundacja Monumenta Archaeologica Barbarica, Państwowe Muzeum Archeologiczne w Warszawie

Państwowe Muzeum Archeologiczne
jest instytucją kultury finansowaną ze środków
Samorządu Województwa Mazowieckiego

Dofinansowano ze środków Ministra Kultury i Dziedzictwa Narodowego
oraz Samorządu Województwa Mazowieckiego

ISBN 978-83-927585-5-6 (Fundacja)
ISBN 978-83-60099-61-2 (PMA)

Drukarnia: Janusz Bieszczad, ul. Moszczenicka 2, 03-660 Warszawa

Spis treści

Od Redakcji 9

Wprowadzenie 11

Źródła 17

Źródła opublikowane 17

Zasoby muzealne 22

Muzea pruskie 22

Odzyskane kolekcje pruskie 23

Muzea polskie 27

Źródła archiwalne 28

Historia badań nad szpilami 41

Znaleziska szpil w kulturze bogaczewskiej 47

Szpile z płaską tarczowatą główką – grupa 1 51

Typ A 51

Typ G 59

Szpile z główką wykonaną z drutu – grupa 2 60

Typ B 60

Odmiana I typu B 62

Odmiana II typu B 64

Odmiana III typu B 69

Niepewne okazy typu B 72

Typ B – podsumowanie 73

Typ E 74

Typ C 75

Odmiana I typu C 76

Odmiana II typu C 79

Odmiana III typu C 81

Niepewne okazy typu C 83

Typ C – podsumowanie 84

Szpile z profilowaną główką – grupa 3 84

Typ I 84

Odmiana klasyczna typu I 84

Odmiana Bogaczewo typu I 86

Odmiana Machary typu I 88

Odmiana Knis typu I 89

Typ Szwajcaria 90
Odmiana I typu Szwajcaria 91
Odmiana II typu Szwajcaria 93
Odmiana III typu Szwajcaria 96
Typ L 100
Typ L – formy klasyczne 100
Typ L – formy poboczne 102
Typ Nikutowo 104
Inne szpile metalowe – grupa 4 112
Typ H 112
Typ Weklice 114
Typ Jaskowska 115
Pozostałe szpile metalowe 117
Szpile kościane – grupa 5 122
Wnioski 128
Problem ciągłości osadniczej na Pojezierzu Mazurskim od wczesnej epoki żelaza do rozwiniętego okresu wędrówek ludów na podstawie szpil 133

Szpile w kulturach wschodniego pobrzeża Bałtyku 139
Analiza typologiczna 139
Typ A 139
Typ G 142
Typ B 142
Odmiana I typu B 144
Odmiana II typu B 147
Odmiana III typu B 149
Typ E 154
Typ C 155
Odmiana I typu C 155
Odmiana III typu C 156
Typ I 157
Typ Szwajcaria 161
Odmiana I typu Szwajcaria 161
Odmiana II typu Szwajcaria 162
Odmiana III typu Szwajcaria 164
Typ L 164
Typ Nikutowo 166
Typ H (odmiana II według H. Moora) 167
Typ Weklice 170
Typ Jaskowska 171
Szpile kościane 174

Analiza kulturowa 176
Krąg zachodniobałtyjski 176
Kultura sudowska 176
Kultura Dollkeim-Kovrovo 180
Grupa środkowolitewska 183
Grupa dolnoniemeńska 186
Grupa zachodniolitewska 189
Kultura kurhanów litewsko-łotewskich 190
Stanowiska zaniemeńskie 193
Pozostałe jednostki kulturowe 194
Kultura ceramiki sztrychowanej 194
Kultura wielbarska 195
Kultura przeworska 198
Kultura cmentarzysk typu tarand 199
Wnioski 201

Funkcje szpil 203

Uwagi końcowe 207

Aneksy 209

Aneks I. Zidentyfikowane szpile w zachowanych kolekcjach byłego Prussia-Museum 209
Aneks II. Przedmioty błędnie uznane za szpile 212
Aneks III. Metalowe igły 213

Bibliografia 225

Katalog 241

Die Kontakte zwischen der Masurischen Senplatte und der östlichen Ostseeküsten in der römischen Kaiserzeit am Beispiel von Nadelfunde
Zusammenfassung 425

Tablice 449